

ZABORSKIE
TOWARZYSTWO
NAUKOWE

DZIEDZICZENIE I SPADEK CZ. II

Czym jest dziedziczenie?

Dziedziczenie oznacza przejście na skutek jednego zdarzenia prawnego ogółu praw i obowiązków na spadkobiercę. Zdarzeniem tym jest oczywiście śmierć osoby fizycznej. Na gruncie spadkowego moment śmierci określa się mianem otwarcia spadku. Warto zaznaczyć, że spadkodawca może być tylko jeden, natomiast, co do zasady, liczba spadkobierców jest nieograniczona. Dziedziczenie jest sposobem nabycia praw i obowiązków – sukcesja uniwersalna (generalna).

Prawo spadkowe jest częścią prawa cywilnego i zostało uregulowane w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny („k.c”). W obecnym porządku prawnym do dziedziczenia dochodzi na podstawie testamentu oraz z mocy ustawy. W pierwszym przypadku do kręgu osób dziedziczących wchodzi osoby wskazane przez spadkodawcę, zaś w drugim wskazane przez Kodeks cywilny. Wskazanie ustawowe oczywiście dotyczy osób nieokreślonych, co do tożsamości np. zstępni, rodzice itd.

Przez dziedziczenie spadkobierca wchodzi w miejsce spadkodawcy – przejmuje jego prawa i obowiązki. Co warto podkreślić dotyczy to jedynie sfery majątkowej stosunki osobiste i wynikające z nich prawa i obowiązki niemajątkowe i prawa i obowiązki ściśle związane z osobą zmarłego, wygasają.

Spadkodawcą może być wyłącznie osoba fizyczna bez względu na wiek. Po jej śmierci majątek przechodzi na spadkobierców. Zgodnie z poglądem większości doktryny, dziecko poczęte i nienarodzone (nasciturus) nie może być spadkodawcą.

Spadkobiercą jest zaś osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna (art. 331 k.c.), na które przechodzi ogół praw i obowiązków wyłącznie o charakterze majątkowym. Warto podkreślić, że nasciturus ma warunkową zdolność prawną zatem może być ustanowiony dziedzicem.

Spadek to zaś prawa i obowiązki majątkowe, które przechodzą na spadkobiercę (lub spadkobierców). Dotyczy to tych praw i obowiązków istniejących w chwili śmierci spadkodawcy oraz te, które jeszcze nie zaistniały, ale zaistnieją (np. obowiązek spełnienia roszczenia o zachówek).

Jak postąpić ze spadkiem? Przyjęcie spadku.

Spadek jest nabywany z chwilą jego "otwarcia", tzn. śmierci spadkodawcy. Jednak nabycie to jest warunkowe – spadkobiercy mają prawo przyjąć lub odrzucić spadek w terminie 6 miesięcy od powzięcia informacji o jego nabyciu. Dla każdego ze spadkobierców czas ten jest liczony indywidualnie. Przyjęcie spadku odbywa się w formie pisemnego oświadczenia złożonego przed sądem lub notariuszem.

Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza

Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza oznacza zabezpieczenie spadkobierców przed długami spadkowymi, których wartość przekracza stronę czynną stronę bilansu – czyli aktywa. Zobowiązania przewyższające wartość majątku nie są przedmiotem spadkobrania oraz w konsekwencji nie stanowią zobowiązania jako dług spadkowy. Do przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza potrzebny jest spis albo wykaz inwentarza (patrz niżej).

Przyjęcie spadku wprost

Przyjęcie spadku wprost niesie ze sobą ryzyko przejęcia zobowiązań, które nie mają pokrycia w majątku spadkowym. Innymi słowy, wartość spadku może być ujemna. Długi te stają się dla spadkobiercy zobowiązaniem osobistym, za którego rozliczenie odpowiada całym swoim majątkiem.

Odrzucenie spadku

Spadkobierca ma prawo odrzucić spadek (zrzec się spadku), wtedy w jego miejsce wchodzi inne osoby uprawnione na podstawie testamentu albo ustawy. W przypadku odrzucenia spadku postępuje się tak, jakby spadkobierca nie dożył jego otwarcia.

Warto mieć świadomość, że odrzucenie problematycznego spadku nie jest najlepszym rozwiązaniem. Powoduje to, że ewentualne kłopoty spadają na kolejne uprawnione osoby (np. dzieci odrzucających spadek), a te mogą nie być do ich rozwiązania odpowiednio przygotowane.

Stwierdzenie nabycia spadku

Stwierdzenie nabycia spadku to nazwa postępowania, którego celem jest określenie kto nabył spadek. Postępowanie to nie ma charakteru sporu sądowego, stąd u podstaw jego wszczęcia jest wniosek, a nie pozew. Postępowanie kończy się postanowieniem o charakterze deklaratoryjnym, czyli stwierdzeniem istniejącego stanu faktycznego.

Sądem właściwym dla postępowania jest sąd odpowiedni do ostatniego miejsca zamieszkania zmarłego, a w przypadku problemu z jego ustaleniem, sądem właściwym ze względu na położenie majątku.

Dział spadku

Spadek jest współwłasnością wszystkich spadkobierców, jego rozdzielenie nazywa się działem spadku i może zostać przeprowadzone umownie za zgodą wszystkich spadkobierców. Jeśli takiej zgody nie ma dział spadku może przeprowadzić sąd.

Ustanie współwłasności odnosi się do aktywów majątku. Oznacza to, że nie jest możliwy podział długów spadkowych, za które spadkobiercy odpowiadają solidarnie do chwili działu spadku, a po jego podziale proporcjonalnie do swoich udziałów. Nie dotyczy to jednak zobowiązań z tytułu świadczeń niepodzielnych, które nadal pozostają solidarne.

Dziedziczenie po rodzicach

Dziedziczenie po rodzicach może się odbywać na podstawie rozporządzenia testamentowego (dziedziczenie testamentowe) albo na podstawie ustawy (tzw. dziedziczenie ustawowe).

Testator (spadkodawca) może zapisać cały majątek poszczególnym członkom rodziny lub ich pominąć i spadek przekazać osobie trzeciej albo instytucji. W takim wypadku pominięcia w testamencie, a uprawnieni ustawowo do udziału w spadku członkowie rodziny mają prawo do zachowku. Zachówek jest roszczeniem pieniężnym kierowanym do masy spadkowej, z punktu widzenia spadkobierców jest długiem spadkowym.

Darowizna a zachówek

Jeżeli spadkodawca nie zostawił testamentu dział spadku dokonuje się na podstawie norm ustawowych. Rodzina spadkobiercy w pierwszym stopniu pokrewieństwa (małżonek i dzieci) dziedziczy w częściach równych, z zastrzeżeniem, że pozostający przy życiu małżonek nie może otrzymać mniej aniżeli $\frac{1}{4}$ udziału w masie spadkowej.

Jeżeli małżonek zmarłego również nie żyje wtedy dzieci dziedziczą w częściach równych.

A co jeśli nie żyje dziecko spadkobiercy? Jeżeli zmarło bezpotomnie spadek przypada pozostałym członkom rodziny, rodzicowi i rodzeństwu, jeśli natomiast pozostawiło po sobie swoją rodzinę (współmałżonka i dzieci) to dziedziczą oni jego udział w spadku. Dziecko w łonie matki (nasciturus) jest uprawnione do dziedziczenia jeśli przeżyje poród.

GRUPY DZIEDZICZENIA

GRUPA I →

małżonek i dzieci
spadkodawcy

GRUPA II →

małżonek
spadkodawcy,
dzieci i wnuki
spadkodawcy

GRUPA III →

małżonek i rodzice
spadkodawcy

GRUPA IV →

rodzice spadkodawcy
lub jeden rodzic
i rodzeństwo
spadkodawcy

GRUPA V →

dziadkowie
i pasierbowie

GRUPA VI

gmina,
skarb państwa

Testament.

Należy przyjrzeć się bliżej testamentowi. W Polsce pokutuje obraz sporządzenia testamentu na łożu śmierci. Warto takie sprawy załatwiać szybciej. Otóż można w testamencie ustanowić jednego spadkobiercę lub więcej spadkobierców. Można to uczynić własnoręcznie lub notarialnie. Trzeba pamiętać o tym, że **testament własnoręczny powinien być w całości podpisany własnoręcznie**, a nie np. na komputerze i tylko podpisany własnoręcznie. Należy również pamiętać, że **testament powinna sporządzić każda osoba oddzielnie, nie ma w polskim prawie testamentów wspólnych małżonków**. Testament warto sporządzić wówczas, gdy naszym świadomym zamiarem jest, by konkretna osoba po nas dziedziczyła. Przy dziedziczeniu testamentowym ważną instytucją jest **zachowek. Jest to pewnego rodzaju zadośćuczynienie dla spadkobierców ustawowych za to, że spadkodawca pominął ich w testamencie, bądź ich udział w spadku został zmniejszony**. Należy jeszcze poruszyć kwestię podatkową. Osoby najbliższe mogą nie płacić podatku od spadków i darowizn, ale należy zgłosić nabycie spadku w określonym przez prawo terminie.

Gdzie można szukać pomocy oraz informacji?

W przypadku spraw spadkowych kluczowy jest **kontakt z prawnikiem**. Dziedziczenie ustawowe czy na zasadzie testamentu – tutaj da się pogubić.

Sprawy spadkowe są zawiłe i przysparzają spadkobiercom problemów, warto więc udać się po pomoc do prawnika. On doradzi, jakie będzie najlepsze postępowanie. Dzięki temu można uniknąć rozczarowania, a na pewno kłopotów. **W przypadku szukania informacji udaj się do punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i obywatelskiej.**

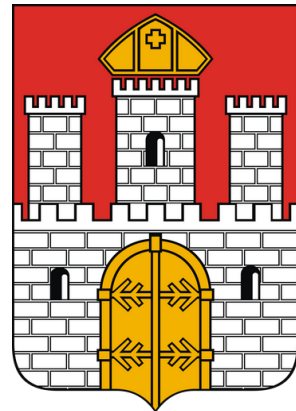

**Chcesz dowiedzieć się więcej na ten temat?
Odwiedź stronę www.darmowapomoc.pl lub
udaj się do punktu nieodpłatnej pomocy
prawnej i obywatelskiej.**

Podmioty współpracujące:

Miasto Grudziądz

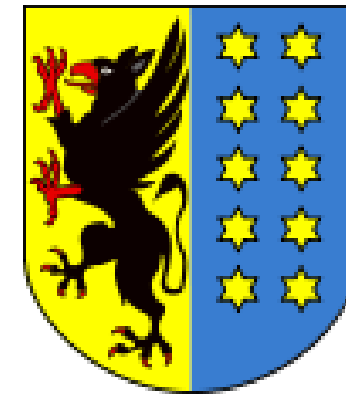
Miasto Włocławek

Powiat Aleksandrowski

Powiat Białogardzki

Powiat Bytowski

Powiat Chojnicki

Powiat Gryficki

Powiat Inowrocławski

Powiat Kamieński

Powiat Kartuski

Powiat Koszaliński

Powiat Kościerski

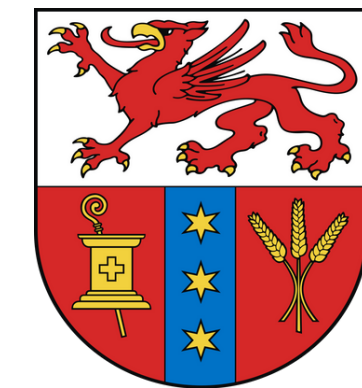
Powiat Lipnowski

Powiat Mławski

Powiat Nowomiejski

Powiat Pyrzycki

Powiat Radziejowski

Powiat Rypiński

Powiat Słupski

Powiat Stargardzki

Powiat Starogardzki

Powiat Świecki

Powiat Toruński

Powiat Tucholski

Powiat Żuromiński